

Elevers syn på valg af uddannelse i 8. klasse

Hvordan bliver unge bedst klar til at vælge uddannelse
i et uddannelseslandskab under forandring?

Elevs syn på valg af uddannelse i 8. klasse
Hvordan bliver unge bedst klar til at vælge uddannelse
i et uddannelseslandskab under forandring

© 2026 EVA (Danmarks Evalueringsinstitut)
Eftertryk med kildeangivelse er tilladt

ISBN [www: 978-87-7182-892-4](http://www.978-87-7182-892-4)

Design: Essensen

Foto: iStock

Trykt hos Stibo Complete A/S

Bestilles hos:
Danmarks Evalueringsinstitut
(Danmarks Evalueringsinstitut)

T +45 35 55 01 01

eva@eva.dk

www.eva.dk

Indhold

Indledning	4
De vigtigste ændringer i vejledningen i udskolingen de seneste 10 år	6
Hovedresultater og videre perspektiver	8
Resultat 1 Elever deltager i flere vejledningsaktiviteter, men føler sig mindre klædt på til uddannelsesvalget	12
Resultat 2 Elever oplever særligt vejledningsaktiviteter som afklarende, når de giver indblik i en hverdag og anledning til refleksion	18
Resultat 3 Forældre er stadig vigtigere sparringspartnere for eleverne end vejledere og lærere	20
Litteraturliste	24

Indledning

Elever i 8. klasse står over for et uddannelsesvalg i en tid, hvor både vejledningen og uddannelsesmulighederne er under forandring. Hvordan oplever de unge den afklaringsproces, de skal igennem for at vælge uddannelse? Og hvilke personer og aktiviteter betyder mest for, at de unge føler sig klædt på til valget?

Valget af uddannelse efter grundskolen er en af de første store beslutninger i unges liv. I udkolingen skal eleverne både tilegne sig viden om uddannelse og arbejdsmarked og gøre sig konkrete erfaringer, som – sammen med refleksioner over egne interesser og forudsætninger – kan kvalificere deres valg.

Vejledningen af de unge har gennem det seneste årti ændret sig markant. Hvor vejledningen tidligere var et centralt styret system med UU-centre, individuel vejledning og uddannelsesparathedsvurderinger, er ansvaret nu forankret hos kommunerne, som har ansvaret for at lægge en sammenhængende plan for vejledningen af de unge og samarbejde med skolerne om udmøntningen af de planlagte aktiviteter.

Der har politisk været en intention om at styrke indsatsen for at klæde de unge på til uddannelsesvalget med nye initiativer som obligatorisk erhvervspraktik og juniormesterlære. Og samtidig er der opbrud i uddannelseslandskabet med indførelsen af den nye erhvervs- og professionsrettede gymnasieuddannelse, epx, som fra 2030 forandrer uddannelsesvejene for de unge.

I det lys er der behov for viden om, i hvilket omfang de unge oplever at være rustet til det valg, de står over for.

Sådan har vi gjort

Undersøgelsen er baseret på en spørgeskemaundersøgelse blandt 3.675 elever i 8. klasse samt individuelle interviews med 42 elever fra seks skoler. Data er indsamlet i april-maj 2025 på skoler, der er udvalgt for at sikre bred repræsentation i forhold til elevgrundlag, løfteevne, geografi og skoletyper. Blandt de skoler, der sagde ja til at deltage, er svarprocenten på 80 %, og analysepopulationen repræsenterer den generelle population af elever i 8. klasse.

For at forstå udviklingen i elevernes oplevelse af valgprocessen sammenlignes resultaterne med en tilsvarende spørgeskemaundersøgelse blandt 5.397 elever i 8. klasse gennemført i 2017. Udvælgelsen af skoler i 2025 følger samme kriterier som i 2017 for at sikre sammenlignelighed.

Se metodebilag for mere detaljerede beskrivelser af undersøgelsens datagrundlag og metoder (EVA, 2026).

Om undersøgelsen

I denne undersøgelse afdækker vi, hvordan elever i 8. klasse oplever at være klædt på til at træffe valg om deres uddannelse og fremtid. Den belyser:

- Hvornår vejledningsaktiviteter bidrager til elevernes afklarings- og valgproces.
- Hvilke personer eleverne oplever har betydning for processen.
- I hvilket omfang eleverne oplever, at deres behov for viden og sparring bliver imødekommet.

Undersøgelsen er særlig interessant for skoleledelser, ledelser i den kommunale ungeindsats samt politiske aktører og beslutningstagere, der arbejder med ungdomsuddannelser og uddannelsesvalg.

Undersøgelsen bidrager med viden, der kan danne grundlag for refleksion og dialog om, hvorvidt skoler og kommuner lykkes med at møde elevernes behov for vejledning i udskolingen, og hvad der kan styrke vejledningsindsatsen set fra et elevperspektiv.

Undersøgelsen tager udgangspunkt i elevernes oplevelse af afklarings- og valgprocessen i 8. klasse og udgør et nedslag i en afgrænset periode. Undersøgelsen sammenligner elevers svar fra 2017 med elevers svar i dag (2025). Den omfatter ikke elevernes oplevelser i 9. klasse, hvor både vejledningsindsatsen og elevernes valgproces kan have en anden karakter.

Undersøgelsen er blevet fulgt og kvalificeret af to eksperter; professor i karrierevejledning ved Aarhus Universitet Rie Thomsen og leder af uddannelse i Fredericia Kommune Anders Ladegaard.

De vigtigste ændringer i vejledningen i udskolingen de seneste 10 år

2017

UU-CENTRENE OMSTRUKTURERES – lovændringen indebærer, at kommunerne overtager det formelle ansvar for vejledning af unge under 25 år (UVM 2017). Ungdommens Uddannelsesvejledning (UU), etableret i 2004 som nationalt organiseret vejledningsfunktion med individuel vejledning, nedlægges. Formålet var at skabe større sammenhæng i unges forløb og bedre koordination på tværs af skole, beskæftigelse og ungdomsuddannelser.

2019

DEN KOMMUNALE UNGEINDSATS etableres og samler ansvaret for vejledning af og opfølgning på unge i kommunerne. Centralt står samarbejde mellem skoler, vejledning og øvrige kommunale indsatser. Samtidig ophører individuel vejledning som generelt krav i udskolingen, og vejledningen tilrettelægges i højere grad som del af kollektive, undervisningsintegrerede forløb (BUVM 2020).

2024

UDDANNELSESPARATHEDSVURDERINGEN (UPV) – indført i 2014 – afskaffes som formelt krav. Afskaffelsen begrundes med, at vurderingen er administrativt tung og i begrænset omfang understøtter elevernes uddannelsesvalg. Samtidig afskaffes krav om at udarbejde studieevalgsportfolio. Kommunerne skal fortsat vurdere, hvilke elever der har behov for en særlig skole- og vejledningsindsats, idet der stilles krav til, at kommunerne udarbejder en sammenhængende plan for vejledning. Planen skal beskrive kommunens indsatser, sikre koordinering og sammenhæng for eleverne og en beskrivelse af, hvordan og hvornår kommunen identificerer elever, som har behov for en særlig skole- og vejledningsindsats (BUVM 2024a).

OBLIGATORISK ERHVERVSPRAKTIK OG JUNIORMESTERLÆRE INDFØRES – med folkeskoleaftalen ”Frihed, fordybelse og kvalitet” (marts 2024) bliver erhvervspraktik gjort obligatorisk for alle elever i udskolingen, og der indføres ret til juniormesterlære fra skoleåret 2025/26. Formålet er at styrke elevernes praktiske erfaringer og deres grundlag for at træffe et uddannelsesvalg (BUVM 2024b).

Disse vejledningsaktiviteter møder elever i udskolingen i dag

Den vejledning, som elever i dag modtager i udskolingen, består primært af en *kollektiv vejledning* og det obligatoriske emne *Uddannelse og job*. De skal til sammen give eleverne kendskab til uddannelses- og erhvervsmuligheder, men også understøtte elevens egne refleksioner og udfordre og kvalificere deres forestillinger om uddannelse og erhverv. Desuden er følgende konkrete vejledningsaktiviteter obligatoriske i udskolingen:

→ **INTRODUKTIONSKURSER** i 8. klasse, der giver indblik i hverdagen på forskellige ungdomsuddannelser.

→ **BROBYGNING** i 9. og 10. klasse, hvor eleverne bliver bekendt med praktiske og teoretiske dimensioner af uddannelser og får mulighed for at opleve undervisningsmiljøet på en ungdomsuddannelsesinstitution.

→ **ERHVERVSPRAKTIK** i 7., 8. eller 9. klasse af fem dages varighed, der skal give eleverne et indblik i arbejdslivet og hjælpe til at afklare fremtidige uddannelsesvalg.

Herudover skal kommunerne udarbejde en *sammenhængende plan for vejledning*, der udfolder, hvordan vejledningsindsatsen er sammensat, sikre, at eleverne oplever aktiviteterne som sammenhængende, og hvordan kommunen udvælger hvilke elever, der kan have behov for et særligt skole- og vejledningstilbud.

KILDE: uvm.dk

Hovedresultater

og videre perspektiver

Dette notat belyser, hvordan elever i 8. klasse oplever at være klædt på til at træffe valg om uddannelse og fremtid, og hvilke aktiviteter og personer eleverne oplever som væsentlige i processen. Dette afsnit samler op på undersøgelsens tre vigtigste resultater og giver perspektiver på, hvilke refleksioner og videre undersøgelser resultaterne giver anledning til.

1

Elever deltager i flere vejledningsaktiviteter, men føler sig mindre klædt på til uddannelsesvalget

Elever i 8. klasse oplever generelt, at de ikke er tilstrækkeligt klædt på til at træffe valg om deres uddannelse og fremtid. Eleverne savner både viden om sig selv og om uddannelser – og de gør det i højere grad nu end for otte år siden. Kun 19 % af eleverne angiver, at de ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse, mens det gjaldt 27 % i 2017. 34 % angiver, at de ved, hvad de interesserer sig for, mens det tilsvarende gjaldt 46 % i 2017. Samtidig fortæller eleverne i interviews, at de savner hjælp til uddannelsesvalget, og i spørgeskemaundersøgelsen svarer knap en tredjedel (27 %), at de oplever kun i mindre grad eller slet ikke at få den hjælp, de har behov for. Undersøgelsen viser også, at det især er elever, der er uafklarede om deres uddannelsesvalg, og elever, der er i lav trivsel, der savner hjælp i deres valgproces.

2

Elever oplever særligt vejledningsaktiviteter som afklarende, når de giver indblik i en hverdag og anledning til refleksion

Undersøgelsen viser, at der er stor variation i, hvornår vejledningsaktiviteter bidrager til elevers afklarings- og valgproces, og i, hvor tydeligt formålet og udbyttet står for eleverne. Eleverne giver udtryk for, at der overordnet set er tilstrækkeligt med aktiviteter, men at typen af aktiviteter og den efterfølgende opfølgning er centralt for udbyttet.

Undersøgelsen viser, at eleverne bliver mere afklarede af vejledningen, når de oplever at få:

- Indblik i den autentiske hverdag på en uddannelse eller inden for et erhverv, fx gennem brobygning og erhvervspraktik, og dermed en fornemmelse for det pågældende faglige og sociale miljø.

- Indsigt i de formelle krav til forskellige uddannelser, som kan hjælpe med at afklare elevernes reelle muligheder for at komme ind på en uddannelse, og hvilke fremtidige muligheder den kan føre til.
- Hjælp til at reflektere over de indtryk og aktiviteter, eleverne har været igennem, så de bliver hjulpet til at koble deres oplevelser med deres egne behov og virkelighed, så aktiviteterne ikke blot fremstår som isolerede oplevelser.

3

Forældre er stadig vigtigere sparringspartnere for eleverne end vejledere og lærere

Undersøgelsen viser, at de unges tanker og refleksioner om uddannelse og arbejdsliv i stigende grad er forankret i deres nære relationer. Mens 72 % af eleverne i 2017 svarede, at deres forældre i høj eller nogen grad

havde betydning for deres valg af uddannelse, gjaldt det i 2025 82 %. Samtidig viser undersøgelsen, at personer på skolen – herunder vejledere og lærere – spiller en mere begrænset rolle i de unges afklarings- og valgproces i 8. klasse.

I interviewene giver eleverne udtryk for, at vejledere og lærere primært bidrager med information og viden om uddannelsessystemet, mens forældre i højere grad bidrager direkte til elevernes personlige afklaring af, hvad de er gode til, og hvilken uddannelse der er den rette for dem. Samtidig viser undersøgelsen, at vejlederes og læreres betydning for valgprocessen er lav og stort set uændret siden 2017, mens forældre, der også tidligere var de væsentligste sparringspartnere, spiller en endnu større rolle end tidligere.

Eleverne henter også inspiration til deres afklarings- og valgproces andre steder, blandt andet på sociale medier. Generelt kan sociale medier give inspiration og skabe interesse for eller modstand i forhold til et område, men de synes ikke i sig selv at være afgørende for elevernes valg.

Fem perspektiver på det videre arbejde med udvikling af vejledningsindsatsen

1. Elever oplever at være mindre afklarede omkring uddannelsesvalget trods flere vejledningsaktiviteter

Til trods for at der de seneste år er sket en omorganisering af vejledningen og indført nye vejledningsaktiviteter, som skolen har ansvaret for, og som flere elever deltager i, viser undersøgelsen, at det ikke umiddelbart er lykkedes at indfri ambitionen om at klæde de unge bedre på til at træffe valg om deres fremtid og uddannelse. Tværtimod viser undersøgelsen, at elever i 8. klasse i dag føler sig mindre afklarede og mindre vidende om deres uddannelsesmuligheder end tidligere, og at de i højere grad læner sig op ad forældrene som sparringspartnere.

Derfor er det centralt at følge udviklingen i de kommende år, herunder om den lave grad af viden blandt eleverne skyldes, at omorganiseringen af vejledningen og indførelsen af nye vejledningsaktiviteter endnu ikke er slået igennem, eller om der er behov for yderligere eller andre justeringer, blandt andet af lovgivningen på området.

2. Nye vejledningsaktiviteter er ikke nok – de skal kobles med elevernes refleksion over egne styrker og valg af uddannelse

Undersøgelsen viser, at hvis de unges viden om egne styrker og uddannelsesmuligheder skal forstærkes, er det ikke nok at tilføje nye aktiviteter. Der er behov for, at vejledningsaktiviteterne i højere grad bidrager til elevernes afklaring fx ved at give et indblik i en hverdag på en uddannelse eller et job eller få koblet vejledningsaktiviteterne til elevens egen situation.

Kommuner og skoler kan derfor med fordel indhente systematisk viden om, hvilke typer aktiviteter der særligt bidrager til elevens afklaring, samt hvordan man på en hensigtsmæssig måde kan arbejde med forberedelse, opsamling, sammenhæng mellem aktiviteter og at skabe anledninger til refleksion.

3. Der bør være opmærksomhed på grupper med særlige behov og kommunale forskelle

Undersøgelsen viser, at nogle elevgrupper har et større behov for vejledning og støtte end andre. Samtidig ser vi i analysen indikationer på, at de kommunale forskelle, når det gælder elevens viden om sig selv og uddannelse, er blevet større de seneste otte år. Det har ikke været muligt – inden for undersøgelsens rammer – at fastslå, om indikationerne er udtryk for en substantiel forskel i vejledningsindsatsen mellem kommunerne (EVA, 2026).

Der kan med fordel indhentes systematisk viden om, hvordan der arbejdes med vejledning i kommunerne, samt hvilke forskellige organiseringsformer og indsatser der er gode erfaringer med, herunder hvordan forskellige kommuner arbejder med at identificere elever med behov for en særlig skole- og vejledningsindsats i den sammenhængende plan.

4. Det er vigtigt med en styrket vejledning, der giver lige muligheder og mindsker betydningen af social baggrund

Det er et opmærksomhedspunkt, at den nære familie spiller en så central og endda større rolle i de unges valgproces end tidligere. Da det indebærer en risiko for, at uddannelsesvalget baseres på begrænset og forældret viden eller stereotype forestillinger hos forældrene.

Resultatet peger på, at kommuner og skoler har en væsentlig opgave i at styrke mulighederne for en undervisning og vejledning, der bidrager til, at de unges valg er tilstrækkeligt informerede, og at alle unge reelt har de samme muligheder for viden om egne styrker og uddannelsesmuligheder uanset familiebaggrund.

5. Fokus på vejledning og at give eleverne hverdagsbilleder på epX bliver helt centralt for deres interesse for uddannelsen

Ovenstående perspektiver er desuden væsentlige set i lyset af introduktionen af en ny ungdomsuddannelse, epX, i 2030. Når vi kan se, at forældrene er elevernes tætteste sparringspartnere og endda har fået større betydning for de unges valgproces, mens vejledere og lærere har det i mindre grad, bliver det med de nuværende rammer udfordrende at tiltrække elever til en ny uddannelse, som forældrene ikke har noget forhåndskendskab til. De aktiviteter, som eleverne oplever som mest afklarende, er dem, hvor de får mulighed for at opleve hverdagen og stemningen på en uddannelse.

En EVA-analyse viser desuden, at elever i 8. klasse på nuværende tidspunkt viser blandet interesse for epX (EVA, 2025). Der ligger derfor en stor opgave i at få indrettet vejledningen og undervisningen på en måde, som skaber hverdagsbilleder og viden hos de unge – og gerne hos deres forældre – om, hvad epX og det nye uddannelseslandskab kan tilbyde.

Elever deltager i flere vejledningsaktiviteter, men føler sig mindre klædt på til uddannelsesvalget

Undersøgelsen viser, at eleverne oplever, at aktiviteter med fokus på uddannelse og jobvalg fylder i skolen, og at de generelt deltager i mange vejledningsaktiviteter.

Til gengæld viser undersøgelsen, at eleverne i realiteten ikke føler sig bedre klædt på til at træffe valg om uddannelse, og at de savner mere viden om fx jobs, og hvad de selv interesserer sig for. Undersøgelsen viser desuden, at eleverne samlet set savner mere hjælp, end de gjorde for otte år siden.

Eleverne oplever, at uddannelse, job og vejledningsaktiviteter fylder i skolehverdagen

Eleverne angiver, at de deltager i en række forskellige vejledningsaktiviteter i skolen og giver i interviewene udtryk for, at uddannelse er noget, der fylder i skolen.

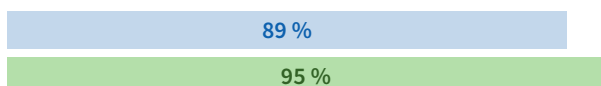
Figur 1 viser spørgeskemaresultater fra en spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse fra henholdsvis 2017 og 2025. Figuren viser, at der er sket en stigning i, hvor stor en andel af eleverne der har taget del i vejledningsaktiviteter.

Fx havde 18 % af eleverne i 8. klasse været i erhvervspraktik i 2017 imod 61 % af eleverne i 2025. 47 % af eleverne havde været på besøg i en virksomhed i 2017, mens det samme gjorde sig gældende for 60 % af eleverne i 2025.

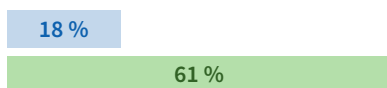
FIGUR 1

Andel, der svarer, at de har deltaget i følgende vejledningsaktiviteter i 8. klasse i 2017 og 2025

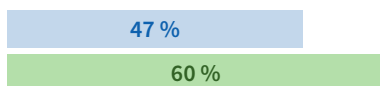
Besøgt en ungdomsuddannelse, fx et gymnasie eller en erhvervsskole

Været i erhvervspraktik

Været på besøg i en virksomhed/på en arbejdsplads

■ 2017 (n = 5.397) ■ 2025 (n = 3.675)

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025 og 2017.

NOTE: Spørgsmålsformulering: "Har du deltaget i følgende aktiviteter i løbet af 8. klasse (med skolen)?"

Elever savner hjælp til at vælge ungdomsuddannelse

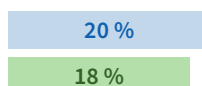
Samtidig med at eleverne oplever, at uddannelse og job fylder i deres hverdag i skolen, er deres oplevelse af at få den hjælp, de har brug for, ikke fulgt med.

Som figur 2 viser, ligger elevernes egen vurdering af, om de får den hjælp, de har brug for, på næsten samme niveau som i 2017. Det er fx stadig 27 % af eleverne, som i mindre grad eller slet ikke oplever at få den nødvendige hjælp.

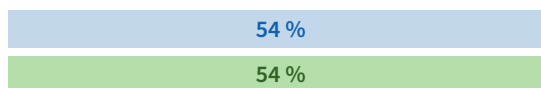
FIGUR 2

I hvilken grad elever oplever at få den hjælp, de har brug for, for at vælge, hvad de skal efter folkeskolen

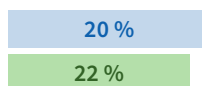
I høj grad

I nogen grad

I mindre grad

Slet ikke

■ 2017 (n = 5.209) ■ 2025 (n = 3.675)

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025 og 2017.

NOTE: Spørgsmålsformulering i 2025: "Oplever du at få den hjælp, du har brug for, for at vælge, hvad du skal efter skolen?". I 2017 var formuleringen lidt anderledes: "Oplever du, at du får den hjælp, du har brug for, for at kunne vælge, hvad du skal efter 9./10. klasse?"

Eleverne efterlyser konkret viden om uddannelser og job samt hjælp til at finde ud af, hvad de interesserer sig for

Det er især to emner, eleverne fortæller, de har brug for hjælp til fra vejledningen: Hjælp til at finde ud af, hvad de interesserer sig for, og mere viden om konkrete uddannelser og jobs.

Figur 3 viser, at eleverne især savner viden om forskellige jobs (33 %), hjælp til at afklare deres interesser (21 %) og deres styrker (14 %).

FIGUR 3

Andel, der svarer, at de i høj grad har brug for følgende hjælp til at vælge, hvad de skal efter skolen i 2025

Hjælp til at finde ud af, hvad jeg er god til

14 %

Hjælp til at finde ud af, hvad jeg interesserer mig for

21 %

Mere viden om forskellige jobs

33 %

■ 2025 (n = 3.675)

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025.

NOTE: Spørgsmålsformulering i 2025: "I hvilken grad oplever du, at du har brug for følgende for at vælge, hvad du skal efter 9./10. klasse?"

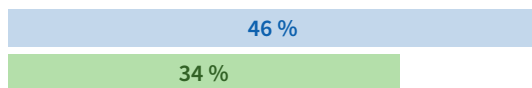
Selvom kun 14 % af eleverne svarer, at de savner hjælp til at finde ud af, hvad de er gode til, så viser spørgeskemaundersøgelsen, at eleverne siden 2017 oplever, at de har fået mindre indsigt i sig selv, og hvad de er gode til.

Fx viser **figur 4**, at 34 % af eleverne i 2025 angiver, at de er helt enige i, at de ved, hvad de interesserer sig for, mens det i 2017 gjaldt 46 % af eleverne. I 2025 er der 25 % af eleverne, der angiver, at de "ved, hvad de er gode til", mens andelen var oppe på 31 % i 2017.

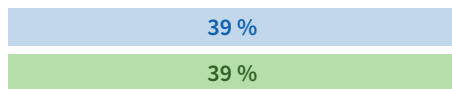
FIGUR 4

Andel, der svarer, at de er helt enige i følgende indikatorer på viden om sig selv, i 2017 og 2025

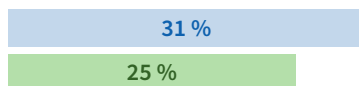
Jeg ved, hvad jeg interesserer mig for

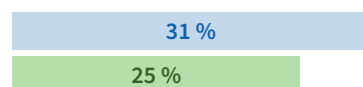
Jeg tænker over, hvad der er vigtigt for mig i livet

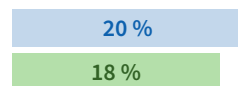
Jeg ved, hvad jeg er god til

Jeg ved, hvad jeg ikke er så god til

Jeg ved, hvilke slags uddannelser der kunne passe til mig

■ 2017 (n = 5.397) ■ 2025 (n = 3.675)

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025 og 2017.

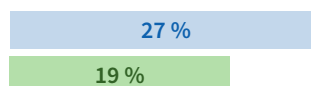
NOTE: Spørgsmålsformulering: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?"

Som **figur 5** viser, er også de unges viden om uddannelse faldet fra 2017 til 2025. I 2025 er det fx 19 % af eleverne, der ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse, i 2017 var det 27 % af eleverne, der havde denne viden. Dette skal ses i sammenhæng med, at adgangskravene til ungdomsuddannelserne i samme periode er blevet skærpet.

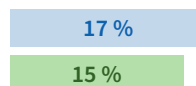
FIGUR 5

Andel, der svarer, at de i høj grad har brug for følgende hjælp til at vælge, hvad de skal efter skolen, i 2017 og 2025

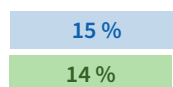
Jeg ved, hvad det kræver at komme ind på en ungdomsuddannelse

Jeg har overblik over de forskellige typer af ungdomsuddannelser, der findes

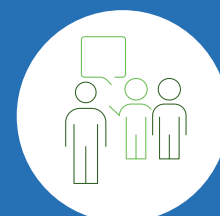
Jeg ved, hvilken slags uddannelse man skal have for at kunne få forskellige typer af job

■ 2017 (n = 5.397) ■ 2025 (n = 3.675)

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025 og 2017.

NOTE: Spørgsmålsformulering: "Hvor enig eller uenig er du i følgende udsagn?"

Det har eleverne især brug for hjælp til fra vejledningen

I interviewene fortæller eleverne, at de især savner hjælp til:

- Indtryk af, hvordan hverdagen konkret ser ud på uddannelserne.
- Indtryk af det sociale miljø, og hvordan det "føles" at gå på uddannelsen.
- Indblik i, hvordan undervisningen ser ud på forskellige uddannelser, fx forholdet mellem teori og praksis.
- Overblik over, hvilke uddannelser man kan vælge imellem.
- Viden om faglige krav og adgangskrav – både til ungdomsuddannelser og videregående uddannelser.
- Viden om, hvilke studieretninger der åbner hvilke døre.
- Viden om, hvad ungdomsuddannelser kan føre til – både når det gælder jobs og videre uddannelse.

Særligt elever, der mistrives, eller som er uafklarede, savner hjælp

Figur 6 viser, at der er nogle grupper af elever, der særligt savner hjælp. Der ses en markant sammenhæng mellem trivsel, og hvorvidt elever oplever at få den hjælp, de har brug for. 37 % af eleverne i lav trivsel oplever, at de ikke får den hjælp, de har brug for, det samme gælder 27 % af eleverne, der er i mellem trivsel, og 21 % af eleverne i høj trivsel.

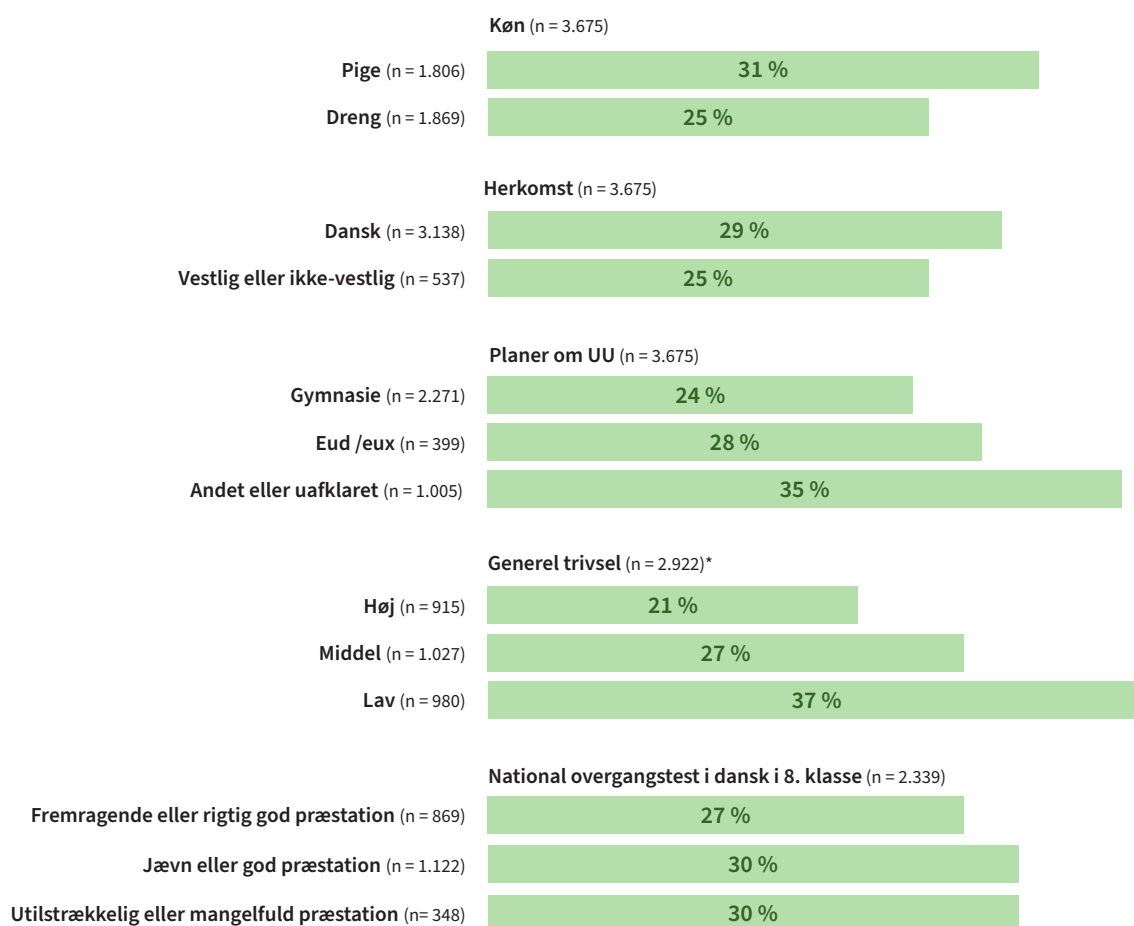
Desuden savner de mest uafklarede elever også mere hjælp. 35 % af de elever, der er uafklarede i forhold til

deres valg af ungdomsuddannelse, angiver, at de savner hjælp. Det samme gør sig gældende for hhv. 24 % og 28 % af de elever, der forventer at skulle på hhv. en gymnasial uddannelse eller en erhvervsuddannelse. Endelig er det en højere andel af pigerne (31 %) end drengene (25 %), der oplever ikke at få nok hjælp.

Derudover viser undersøgelsen ikke nævneværdige forskelle, når det gælder elevernes faglige standpunkt i de nationale tests i 8. klasse og deres behov for hjælp. Det tyder altså på, at både de fagligt stærke og de mindre fagligt stærke elever har et vejledningsbehov.

FIGUR 6

Andel elever, der svarer, at de i mindre grad eller slet ikke får den hjælp, de har brug for, for at vælge, hvad de skal efter skole i 2025

KILDE: Registerdata fra Danmarks Statistik samt spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025.

NOTE: Indikerer, at der er signifikant forskel på grupperne inden for det pågældende karakteristikum ($p < 0,001$). I figuren varierer n, fordi nogle af oplysningerne er baseret på registerdata, der ikke er komplette. Det gælder data hentet fra trivselsmålingen og Folkeskolens Nationale Overgangstest.

Elever oplever særligt vejledningsaktiviteter som afklarende, når de giver indblik i en hverdag og anledning til refleksion

Eleverne giver udtryk for, at der overordnet set er tilstrækkeligt med aktiviteter, men at udbyttet afhænger af typen og sammensætningen af aktiviteterne samt den efterfølgende opfølgning. Undersøgelsen viser, at der er stor variation i, hvor tydeligt formålet og udbyttet af vejledningsaktiviteterne står for eleverne, og i hvilken grad de oplever aktiviteterne som afklarende.

Ifølge eleverne styrkes udbyttet, når aktiviteterne giver indblik i hverdagen på en uddannelse eller inden for et erhverv. I de tilfælde kan aktiviteten være direkte afklarende. Derudover efterspørger eleverne et bedre overblik over uddannelser og jobs, samt at der følges op på aktiviteterne på skolen, så de får mulighed for at blive klogere på sig selv og dermed deres mulige valg på baggrund af de nye input.

Eleverne savner flere anledninger i skolen til at reflektere over, hvad der er det rigtige for dem

Eleverne fortæller generelt, at der er meget begrænset opfølgning på vejledningsaktiviteterne i skolen, og at aktiviteterne langtfra altid gør dem klogere på deres præferencer eller uddannelsesvalg i sig selv. De giver samtidig udtryk for, at de savner flere anledninger til at blive klogere på sig selv og på, hvilket uddannelsesvalg der er det rette for dem.

Nogle elever oplever, at den kollektive vejledning giver plads til refleksion, fx gennem gruppearbejde med refleksionsspørgsmål, mens andre primært oplever at få information om uddannelser på uddannelsesguiden uden tydelig kobling til deres egne behov og virkelighed.

En elev beskriver fx den kollektive vejledning som en aktivitet, hvor man kan få viden om konkrete uddannelser, men ikke som en aktivitet, der hjælper én med at blive klogere på, hvad der passer til en selv.

”Altså, hver gang vejlederen kommer på besøg, så ved jeg ikke, hvad jeg skal søge på, fordi jeg er ikke helt sikker på, hvad jeg vil være. Så sidder jeg bare og kigger rundt. Der er sådan et hjul, hvor der står alle de forskellige jobs. Så kigger jeg bare på forskellige jobs ... Altså, jeg får lidt informationer, men det føler jeg ikke, at jeg lærer noget af.

Aktiviteter, der giver et billede af hverdagen, kan være afklarende i sig selv

Analysen viser, at elever i 8. klasse især oplever aktiviteter, der giver et konkret indblik i hverdagen på en ungdomsuddannelse eller i et erhverv, som inspirerende og afklarende, også selvom afklaringen kan bestå i, at man bliver klogere på, hvad man ikke vil. Det handler om, at aktiviteten kan give eleverne et indblik i de faglige krav, i undervisningens indhold og form samt i det sociale miljø og samtidig give en fornemmelse af, hvordan der er på et konkret uddannelsessted eller en arbejdsplads.

Særligt brobygning og erhvervspraktik fremhæves som afklarende aktiviteter, fordi de giver et realistisk billede af hverdagen, som eleverne kan spejle sig i og forholde sig til. En elev forklarer, at det at være i erhvervspraktik som tømrer gav ham et konkret indtryk af, hvad faget indebærer, og at han kunne se sig selv i rollen:

”Det var faktisk ret spændende, synes jeg. Man fik lov til at lave en masse ting, bruge hænderne og lære en masse om maskiner og alt det. Det var faktisk meget spændende. Det kunne jeg godt overveje for min fremtid.

Overblik over, hvilke krav uddannelser stiller, og hvilke muligheder de giver, kan give eleverne et godt udgangspunkt for at vælge uddannelse

Eleverne fortæller generelt i interviewene, at de oplever at få information om uddannelser og jobs, men at det samtidig kan være vanskeligt for dem at danne sig et samlet overblik over uddannelsessystemet og konsekvenserne af deres valg. Eleverne efterspørger viden om, hvilke uddannelser de kan vælge imellem, hvilke faglige krav der stilles, og hvordan uddannelserne hænger sammen med videre uddannelse og job. Manglende overblik gør det vanskeligt for eleverne at forstå, hvordan deres valg påvirker deres fremtidige muligheder. Eleverne fortæller desuden, at de oplever, at vejledningen primært formidler information, men i mindre grad understøtter dem i at se sammenhængen mellem uddannelser, studieretninger og fremtidige karriereveje.

Aktiviteter, hvor eleverne kun får informationer eller løser enkeltstående opgaver, opleves ikke som afklarende

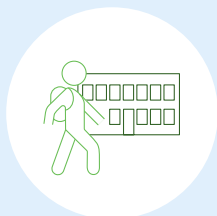
Selvom eleverne oplever, at besøg på en uddannelsesinstitution kan være afklarende, kan det være sværere at se formålet og få et reelt udbytte, hvis besøget primært består af at modtage konkret information om specifikke uddannelser eller løse en meget afgrænset opgave. Det gælder fx, når elever besøger en erhvervsskole og får til opgave at fremstille et konkret produkt.

Hvis eleverne ikke har interesse i det specifikke fag, formålet ikke tydeliggøres, og eleverne ikke også får et bredere billede af institutionen, kan det være vanskeligt for dem at se formålet.

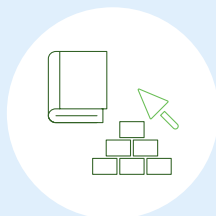
En elev fortæller, at han havde set frem til at besøge en erhvervsskole for at blive klogere på businessuddannelser, men oplevede, at besøget ikke gav nogen reel indsigt i uddannelserne på stedet. I stedet fik han til opgave at bygge med Lego og arbejde med priser, uden at formålet stod klart for ham:

”Jeg valgte jo EUD Business. Vi fik ikke lært om økonomi og om, hvordan man tjener penge, forhandling og alt det der. Vi skulle lege med Lego, tage ud i byen og kigge i butikker. Ja, det gav slet ikke mening. Jeg har fortrudt, at jeg valgte det. For jeg ville gerne lære, hvordan det er, hvad man tjener af penge og sådan. I stedet for først at lære det, når man er derude, og når det er for sent.

Forhold, der medvirker til, at vejledningsaktiviteter er afklarende for elever

Konkrete billeder på en hverdag på en uddannelse eller virksomhed

Overblik over konkrete uddannelser eller brancher

Anledninger til at reflektere over, hvad der passer til den enkelte

Forældre er stadig vigtigere sparringspartnere for eleverne end vejledere og lærere

Undersøgelsen viser, at de unges tanker og refleksioner om uddannelse og arbejdsliv i stigende grad er forankret i deres nære relationer, mens skolen – herunder vejledere og lærere – spiller en mere begrænset rolle i de unges afklarings- og valgproces i 8. klasse. Vejledere og lærere bidrager primært med information og viden om uddannelsessystemet, mens forældre i højere grad bidrager direkte til elevernes personlige afklaring.

Samtidig viser undersøgelsen, at elevernes vurdering af vejlederes og læreres betydning for valgprocessen er stort set uændret siden 2017, mens forældre spiller en stadig større rolle.

Vejledere og lærere fylder relativt lidt i elevernes valgproces, og deres betydning er uændret de seneste otte år

Undersøgelsen viser, at eleverne oplever, at det særligt er de nære relationer, der har betydning for deres valg af uddannelse – og at billedet er stort set uforandret fra 2017 til 2025, selvom forældrene er kommet til at spille en stadig større rolle. **Figur 7** viser, at 82 % af eleverne i 2025 svarer, at forældre i høj eller i nogen grad har en betydning for deres valg af uddannelse, mens 72 % af eleverne svarede det samme i 2017.

Tilsvarende er andre familiemedlemmers og venners betydning for uddannelsesvalget steget. Andelen af elever, der angiver, at andre i deres familie i høj eller i nogen grad har betydning for deres uddannelsesvalg, er steget fra 29 % i 2017 til 46 % i 2025, mens andelen, der angiver, at deres venner i høj grad eller i nogen grad har betydning for uddannelsesvalget, er steget fra 25 % i 2017 til 45 % i 2025.

Elever i 8. klasse tilskriver vejledere og lærere omtrent samme betydning for deres uddannelsesvalg i 2025 som i 2017, men der er dog sket mindre forskydninger. Mens der ses en lille stigning i vejlederes betydning for elevernes valg, ses der et fald i læreres og pædagogers betydning. I 2017 angav 22 % af eleverne, at lærere og pædagoger i høj grad havde betydning, mens det gjaldt 19 % i 2025. For uddannelses-

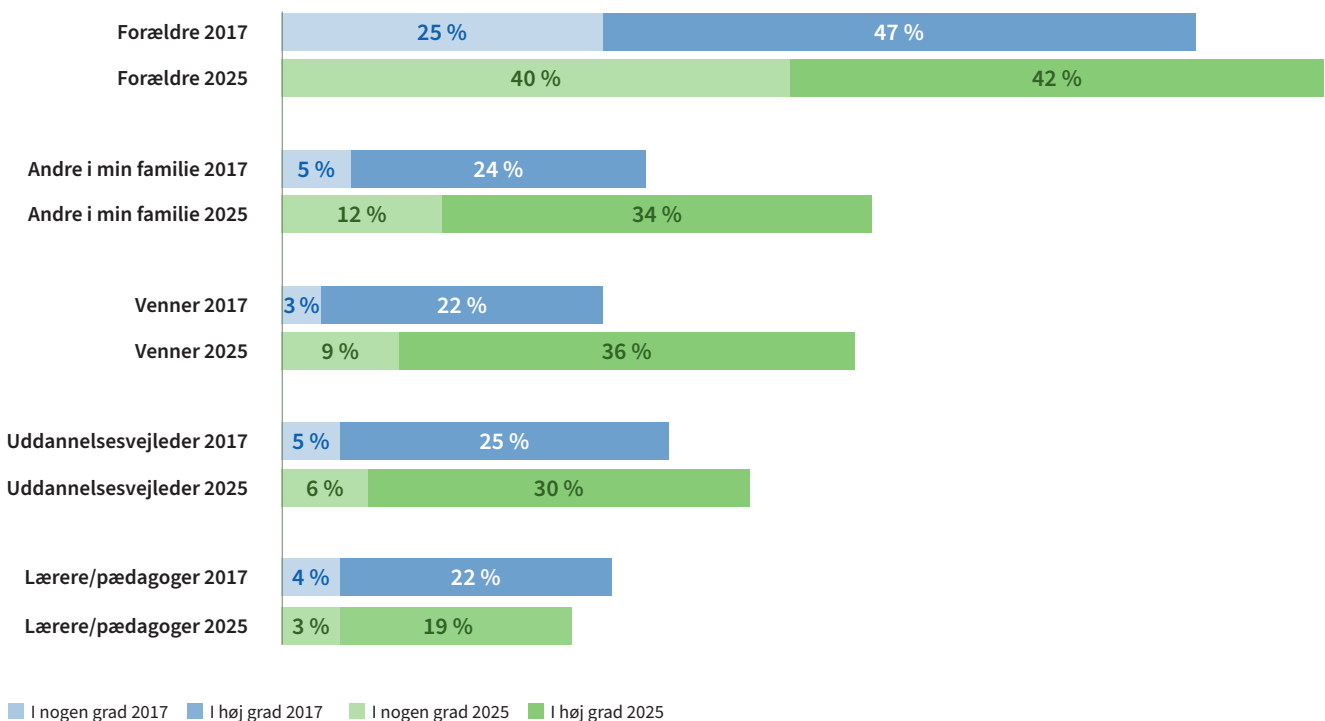
vejledere er der derimod sket en lille stigning, da 30 % af eleverne angav, at de i høj eller nogen grad havde betydning for valget i 2017, mens 36 % angav, at det var tilfældet i 2025.

Eleverne oplever, at forældrene er bedst til at hjælpe dem med at få overblik over deres uddannelsesmuligheder samt med at finde ud af deres interesser og styrker

Eleverne vurderer generelt, at deres forældre i højere grad end personer fra deres skole – herunder vejledere og lærere – kan hjælpe dem med at få overblik over deres uddannelsesmuligheder samt at afklare, hvad de er gode til, og hvad de interesserer sig for (jf. figur 8 på næste side).

FIGUR 7

Andel, der svarer, at følgende personer i høj grad eller i nogen grad har betydning for deres valg af uddannelse, i 2017 og 2025

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025.

NOTE: Spørgsmålsformulering: "Har disse personer betydning for dine overvejelser om valg af uddannelse?"

Bemærk, at svarmuligheden i 2017 var "Min lærer" i stedet for "Lærere/pædagoger" og "min UU-vejleder" i stedet for "Uddannelsesvejleder".

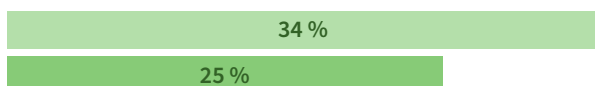
Undersøgelsen viser, at 34 % af eleverne vurderer, at deres forældre i høj grad kan hjælpe dem med at få overblik over de uddannelsesmuligheder, der findes, og 25 % af eleverne angiver, at personer fra deres skole i høj grad kan hjælpe dem med dette. I interviewene peger eleverne dog på, at vejlederne især kan hjælpe dem med at skabe overblik over uddannelsessystemet og deres muligheder.

33 % af eleverne angiver, at de i høj grad kan få hjælp af deres forældre til at finde ud af, hvad de er gode til, mens kun 13 % angiver, at personer fra deres skole i høj grad kan hjælpe dem med dette. Endelig angiver 32 % af eleverne, at deres forældre i høj grad kan hjælpe dem med at finde ud af, hvad de interesserer sig for, mens kun 8 % af eleverne vurderer, at personer fra deres skole i høj grad kan hjælpe dem med at afklare deres interesser.

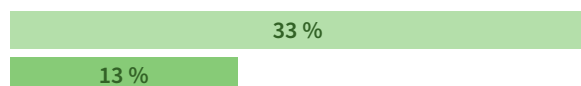
FIGUR 8

Andel, i 2025, der i høj grad vurderer, at henholdsvis forældre og personer fra deres skole kan hjælpe med følgende:

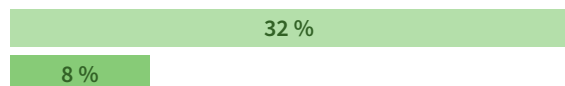
At få overblik over de uddannelsesmuligheder, der findes

At finde ud af, hvad du er god til

At finde ud af, hvad du interesserer dig for

■ Forældre ■ Personer fra din skole

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025.

NOTE: Spørgsmålsformulering: "I hvilken grad oplever du, at forældre/personer fra din skole, fx en vejleder eller en lærer, kan hjælpe dig med følgende?"

Det fortæller eleverne: Sådan bruges familie, venner og aktører fra skolen i afklarings- og valgprocessen

Eleverne oplever især, at deres forældre kan hjælpe med at afklare deres interesser og styrker. Eleverne har generelt stor tillid til deres forældres input til uddannelsesvalget, da de oplever, at forældrene kender dem bedst og ønsker det bedste for dem. Forældrene støtter ofte elevernes egne valg og hjælper med at finde veje til at realisere dem. En elev fortæller:

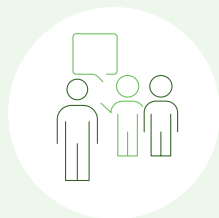
”De siger, at det er op til mig, hvad jeg synes føles rigtigt. (...) Altså de lader meget mig gøre, hvad jeg vil. Og sådan, hvis jeg vil det, så hjælper de med at finde en vej til det.

I valgprocessen i 8. klasse fortæller eleverne, at de især taler med deres forældre om drømme og overvejelser, hvad der giver mening for dem, hvad uddannelsesvalget kan føre til samt forældrenes egne erfaringer. Forældre bruges dermed både til personlig afklaring og til at omsætte idéer til realistiske valg. Samtidig peger eleverne på, at forældrene ikke altid har tilstrækkelig viden om uddannelsessystemets regler, adgangskrav og videreuddannelsesmuligheder.

Eleverne fortæller typisk, at deres forældre betragter uddannelsesvalget som elevens egen beslutning og bakker op uden at blande sig unødigt, om end nogle elever oplever specifikke forventninger, fx om at tage en længere uddannelse, end forældrene selv har.

Samtidig har eleverne tillid til læreres og vejlederes input, fordi de kender dem i en skolekontekst og har indblik i deres faglige styrker og svagheder. Alligevel er det primært sammen med forældrene, at eleverne afklarer, hvad de interesserer sig for, og er gode til.

Andre familiemedlemmer og venner spiller også en rolle. Ældre søskendes erfaringer kan for eksempel både virke inspirerende og afskrækkende, mens venner især bruges til at dele drømme og spejle egne overvejelser gennem hinandens uddannelsesvalg.

Eleverne henter også inspiration til deres afklarings- og valgproces på sociale medier og i tv-programmer, serier og film

Elever i 8. klasse henter primært inspiration til uddannelse og job hos familiemedlemmer og venner, men finder også inspiration på sociale medier og i tv-programmer, serier og film. **Figur 9** giver et indblik i, hvad der inspirerer elever i deres valgproces.

9 % af eleverne angiver, at de er helt enige i, at de får inspiration fra tv-programmer, serier og film. I interviewene fortæller eleverne, at serier og film ofte inspirerer til "seje" og mere krævende professioner, som fx efterforsker eller læge.

10 % af eleverne angiver, at de får inspiration fra sociale medier. Interviewene viser dog, at det er vanskeligt at vurdere, hvor stor betydning særligt sociale medier reelt har for elevernes valgproces. Generelt kan sociale medier give inspiration og skabe interesse for et område, men de synes ikke i sig selv at være afgørende for elevernes valg. Flere af eleverne fortæller, at de følger profiler på sociale medier, som enten er under uddannelse eller arbejder inden for områder, de finder interessante. Nogle ser såkaldte "a day in a life"-videoer på TikTok, hvor de får indblik i en arbejdsdag eller en uddannelseshverdag hos personer i bestemte professioner eller på bestemte uddannelser, fx stewardesse eller tandlæge. Eleverne giver udtryk for, at den type videoer giver et godt indblik i en konkret profession eller uddannelse, men flere udtrykker samtidig en vis skepsis over for det, de ser og hører på sociale medier, og de er bevidste om, at indholdet ikke nødvendigvis afspejler virkeligheden. En elev fortæller:

¶ Altså, mange gange faker folk jo, hvordan det er på TikTok og sådan noget, fordi man jo kan lave edits og sådan noget. Men så er der også rigtig mange, der er sådan, at de viser rigtigt, hvordan en dag i deres liv er, og det er meget spændende.

Udover at følge konkrete profiler på sociale medier bliver nogle af eleverne også inspireret af opslag, der dukker op i deres feed, fx reklamer for konkrete uddannelsesinstitutioner eller for specifikke uddannelser.

FIGUR 9

Andel, der svarer, at de er helt enige i, at nedenstående er kilder til inspiration i overvejelser om uddannelse og job i 2025

Jeg taler med familiemedlemmer om deres tanker om uddannelse og arbejde

33 %

Jeg taler med mine venner om deres tanker om uddannelse og arbejde

20 %

Jeg søger på internettet eller andre steder for at få mere viden om forskellige uddannelser og jobs

15 %

Jeg får inspiration fra sociale medier, fx fra influencere

10 %

Jeg har brugt Uddannelsesguiden (www.ug.dk) til inspiration i mine overvejelser

9 %

Jeg får inspiration fra tv-programmer, serier og film

9 %

Jeg har på egen hånd besøgt en uddannelsesinstitution fx til Åbent hus-arrangementer

8 %

Jeg har brugt kunstig intelligens fx ChatGPT til at få inspiration i mine overvejelser

5 %

Jeg har brugt e-vejledningen til inspiration i mine overvejelser

3 %

KILDE: Spørgeskemaundersøgelse blandt elever i 8. klasse, EVA 2025.

NOTE: Spørgsmålsformulering: "De næste udsagn handler om, hvor du får din inspiration til at træffe valg om uddannelse. Hvor enig eller uenig er du?"

Litteraturliste

BUVM (2020). *Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år LBK nr 1301 af 04/09/2020.* Lokaliseret februar 2026 på: https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2020/1301?utm_source=chatgpt.com.

BUVM (2024a). *Bekendtgørelse af lov om kommunal indsats for unge under 25 år LBK nr 953 af 12/08/2024.* Lokaliseret februar 2026 på: <https://www.retsinformation.dk/eli/lta/2024/953>.

BUVM (2024b). *Aftale mellem regeringen (Socialdemokratiet, Venstre og Moderaterne) og Liberal Alliance, Det Konservative Folkeparti, Radikale Venstre og Dansk Folkeparti om folkeskolens kvalitetsprogram – frihed og fordybelse.* Lokaliseret februar 2026 på: <https://uvm.dk/media/wtsfhcrl/240320-aftale-om-folkeskolens-kvalitetsprogram-frihed-og-fordybelse.pdf>.

EVA (2025): *8.-klasses elevers syn på epx.* Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.

EVA (2026): *Elevers syn på valg af uddannelse i 8. klasse – metodebilag.* Holbæk: Danmarks Evalueringsinstitut.

UVM (2017): *Aftale om bedre veje til uddannelse og job.* Lokaliseret februar 2026 på: <https://uvm.dk/media/avod4jnf/171115-fgu-aftaletekst.pdf>.

